

BOGDÁN MELINDA

Saját tenger

Fehér tenger, fehér ég, fehér part fekete alakokkal. A véletlen hozta elém – hátracsúsztatva, a dobozok mögül – ezt az elfeledett fényképet. Az újraértelmezés lehetőségét és örömét adja, amikor megtalálunk valamit, ami kiesett a rendszerő emlékezetből, amiről semmi konkrétumot nem tudunk, ami elvált készítőjétől és a hajdani helyszíntől.

Mindig elfog a nyugtalanság, ha azt látom, hogy fotózni készülnek a tengert. Keresik a legjobb képkivágás helyét, lehasalnak a fövényen, magaslatokra hágnak, nemcsak a táj, hanem a tájkép meghódítására is indulnak. Majd idejük és képességeik határait érezve elszánják magukat az expozícióra. Mintha egy korty sós vizet vennének a szájukba, s a „bennem-a-tenger” elégedettségével térnek vissza a szárazföld belsejébe.

A tenger mindenkinél megnöveli a szemlélődés idejét. Ez a kényszerített kontempláció oldódik fel az exponálásakor, egyszerű megoldást kínálva arra, hogy lefényképezhetővé változtassuk azt, ami nem az, sajátunkká tegyük azt, aminek magunkat kellene odaadni. A fotográfiák ára látens képeink elvesztése.

Csodálatra méltó ez az optimizmus: befogni a keresőbe a végtelent, keretbe örökíteni a változást. Mindez feloldhatatlan vállalkozásnak tűnik. Ugyanaz a felismerés, amivel Szent Ágoston szembe-sült a tengerparton, mikor meglátta a kisgyermeket, aki épp egy kagylóval készült kimerni a végtelen vizet.

A tenger kimerhetetlen. Ám nincs határa belső, saját, imaginárius tengerünknek sem, ahol a horizont csíkja elvékonyodik. Nem tudhatom, a látókörön innen vagy túl vagyok-e.

Az én tengerem természetesen nem létezik. A képzeletem, vágyaim anyaga ez. Csak néha mutatja meg magát – akkor akár fotografikus kép is készülhet róla, ami nem a tenger látványát,

hanem magát a tenger lényegét idézi meg. Mint ez a fénykép, amiről Pilinszky-fotói jutnak eszembe. Ő a fényképezést leginkább arra használta, hogy saját figyelmét pallérozza. Számára az elkészült fotográfia már majdnem lényegtelenné vált. „Így fényképezésre csak addig és úgy volt szüksége, míg el nem érte a figyelemnek azt a koncentrált (imádsággal rokon) készenléti állapotát, amely költői megszólalásának volt előfeltétele” – írja Hafner Zoltán.

Erről a képről azt hihetnénk, hogy még el sem készült. Még folyvást tart az expozíció, talán még a kioldógombot sem nyomták meg, szinte folyamatosan, szemünk láttára alakul. Maga a szemlélődés rögzül. A tónusok egyre inkább eltűnnek, elhalványodnak. Feloldódnak a végtelenben.

